

'לילה כיום יאיר' במשנת התנא האלוקי 'רבי עקיבא'

**גיצי אש מלהיב הלבבות על 'הלילה העילאי',
מתוך הספר המופלא
'מעשה ברבי עקיבא'**

ליל התקדש החג – לילה כיום יאיר – גם מצות התליות ביום
הוכשרו בזה הלילה – מעשה ברבי עקיבא – שגב קדושת ליל
זה הוא כוחו דרבי עקיבא – פתיחת שער הנ' – משום כן באו
כולי האי תנאי קדישא לחסות בצילו – דברי ר"ח פאלג'י
שרבי עקיבא חיבר ה'הגדה של פסח' – מצות קרבן הפסח
הוא עבור תיקון 'חטא מכירת יוסף' ועל כן מצותו 'לאכול
בחבורה'.

בדברי הזוהר הק' שנינו דלילה זה 'ליל שמורים הוא לה' היה זוהר ובוהק
ממש כאור היום, וז"ל (בא ל"ח ע"ב), ותנא הוה נהיר ליליא כיומא
דתקופא דתמוז, וחמא כל עמא דינוי דקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב
(תהלים קלט יב) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

ובזה אפשר להטעים, דמפני מה הוקבע שמו "הגדה", להורות ולומר
שבזה "נשתנה" הלילה הזה מכל הלילות, בכך שהיה זוהר ובוהק כאור
היום בבחינת הנאמר 'להגיד' בבוקר חסדך, שהאיר הלילה כאור 'הבוקר'
ולכן יש 'להגיד' להודות ולהלל 'חסדיך' כי הלילה כיום 'יאיר'.

ואכן ראה עוד מענין זה ביתר שאת מדברי רבינו החיד"א בהגדה (שמחת הרגל) שהביא לאלו דברי הזוהר הנ"ל וביחוד ממה שכתב הרב יד אליהו בשו"ת (סימן נ"א) דכיון דאותו הלילה כיום יאיר, הוה ליה כמו יום לכל דינים שבתורה ואתי שפיר נמי מה שבני ישראל נמולו בלילה ההיא אף למאן דאמר שאין מלין לילה זו אינה בכלל, ומזה מוכיח החיד"א דכל הלילה היתה מאירה דהא נמולו קודם אכילת הפסח.

ולהבין ענין זה, מה נשתנה 'לילה זה' שנהפך ליום עד כדי כך שהתורה עצמה קראו לו 'יום' באמרו והגדתך לבנך 'ביום ההוא', ראה על כך בדברי רבינו השפ"א (ויקרא פסח – תרל"א), וז"ל, בזה"ק כמה פעמים קושיא זו מה שהשי"ת משבח עצמו ביציאת מצרים הלא הבטיח לאבותינו. וכתוב נ' פעמים בתורה הוציאך מארץ מצרים כו'. ותי' כי ה' מסטרא דיובל שנת החמשים עלמא דחירות ע"ש. ועדיין צריך ביאור.

וי"ל כי באמת כל הגלות במצרים היה רק לטובת ישראל, ולאשר כי השי"ת הבטיח לאבות כי יצאו ממצרים ברכוש גדול. לזאת עשה השי"ת שיהיו במצרים במדריגה התחתונה מאוד, כמ"ש ז"ל כי כבר היו במ"ט שערי טומאה וז"ש אלו לא הוציא הרי אנו כו' כי היו ח"ו משוקעים בשער הנ' בטומאה שאינם יכולין להגאל עוד. וממילא כשנגאלו ניתן לישראל כל השערי בינה עד שער הנ' כי זה לעומת זה כו'. וז"ש ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו. שכל מה שנכנסו ונשקעו אז כ"כ בשערי טומאה ה' לטובה. והוא יותר ממה שהבטיח לאבותינו שהי' די בצרה אחת אך כי ה' חמשים גאולות כו'. וז"ש וחמשים עלו בני ישראל כו' כמ"ש בזה"ק בשלח ובתקונים עכ"ד הק'.

לילה זו שבו יצאו בנ"י ממצרים הקב"ה היה לשדד המערכות ולשנות הטבע ולהעלותם לשער הנ' שזה השער הוא בחינת עולם הבא (ראה בשל"ה הק' מסכת פסחים תו"א ו') וכלשון השפ"א (תרנ"ד) שגוף הלילה נשתנה בבחינת הזמן שהוא הטבע וכו' וזהו תוקף ביאורו של דברי הזוהר הק' ותנא הוה נהיר ליליא כיומא וכו' שהלילה הגלות נמס ונמוג מהאור שקיבלו שלא מעלמא הדין.

וכיון שבאנו לכאן, הרי שיש מקום לפשוט שאלת כל המורים בדבר מי היה מחברו של ההגדה, ראה לרבי חיים פאלאג'י ז"ל בספר זכירה לחיים על הגדה של פסח (דף קי"ט) שכתב: "נשאלתי מי הוא המחבר של סדר ההגדה, והנה ממה שאמרו בירושלמי שקלים (פ"ה ה"א) דאיכא מאן דאמר דאנשי כנסת הגדולה תיקנו האגדות ואיכא מאן דאמר רבי עקיבא תיקנה ע"ש. ונראה דהעיקר כמאן דאמר רבי עקיבא תיקנה, [ומה שכתב היפה מראה (שם) שמא יש לדחות דהתם מיידי באגדות אחרות ולא למה שתיקן המגיד בפרטות] עכ"ל. וכן בספרו 'ספרי חיים' (פסיקתא ש"א) שכתב וז"ל, בסה"ק זכירה לחיים (ח"ב) בתחילת האגדה עמדתי מי חיבר ההגדה, עתה ראיתי בס' ז"א וכו' גם הסד"ר דרצ"ה כתב כל סדר האגדה שבידינו לקוח מספרי ע"כ וכיוונתי יפה לו' התם דהוא מרבי עקיבא דסתם ספרי ר"ש אליבא דרבי עקיבא, עיי"ש.

והנה חידושו של רבי חיים פאלאג'י ז"ל 'דרבי עקיבא' הוא שחיבר ההגדה יש לזה סימוכין על פי הדרש והסוד, דכד נעיין טובא נחזי שהדברים מכווין למאד, שהרי מכל המעשה המבוא בהגדה 'מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע' וכו' שכל אלו ראשי אלפי ישראל עיני העדה התנאים הקדושים באו כולם לחסות בצילו דרבי עקיבא במקומו 'בני ברק' (אחר רבי עקיבא לבני ברק כדאיתא בסנהדרין לב ע"ב, וכן מבני בניו של המן וכו'), ואף רבו רבי אליעזר הגדול הטריח עצמו לבוא אליו ולסדר אצלו את ליל הסדר, לכאורה מה ראו על ככה לעזוב הכל, בניהם ומשפחותיהם, לבוא להסתופף בצילו דרבי עקיבא דייקא, ולמה לא נסע רבי עקיבא למקום רבו רבי אליעזר.

וביותר קשה, הרי עיקר מצות היום ד'סיפור יציאת מצרים' הוא בעיקר ע"י 'והגדת לבנך ביום ההוא', וא"כ מריה דאברהם, איך שבקו להו עיקר המצות היום, והלכו לקיים מצות סיפור יציאת מצרים בניהם בלבד, [ולא מבעיא לשיטת החינוך דס"ל דאי אין לו אחר עמו אינו מקיים אלא מצות זכירת יציאת מצרים כשאר ימות השנה, וכל מצות היום הוא דווקא ע"י והגדת לבנך, אלא אפילו להני פוסקים דשפיר איכא חילוק בין שאר ימות

השנה שהוא רק בבחינת 'לזכור' היציאה, וליל פסח המצוה להעמיק בה ולספר, וא"כ גם בינו לבין עצמו שפיר יוצא המצוה דסיפור, מ"מ אף לדידים בוודאי ובוודאי שעיקר המצוה היינו בזהגדת לבנך והוא מן המובחר].

ואי לכך בכדי שהכל יובן יש לנו להתבונן [במה שהורשה לנו] במשנתו דהאי תנא קדישא רבי עקיבא תוקפו וגבורתו, וע"י כך נזכה לראות אור יקרות איך שכולי האי יומא סובב והולך ארבי עקיבא.

הנה במסכת נדרים (דף לח עמוד א) שנינו, חכם, רב ושמואל דאמרי תרווייהו, חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם נתנו למשה חסר אחת, שנאמר, (תהלים ח) ותחסרהו מעט מאלהים, עיי"ש. והנה בתיבות מעט הכל רמוז, מעט היינו מ"ט שערי בינה וע' הלא היינו ע' פנים לתורה.

ואילו גבי רבי עקיבא דרשו חז"ל על הפסוק "וכל יקר ראתה עינו" ראתה עינו של רבי עקיבא יותר ממה שראתה עינו של משה, שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין כמ"ש עה"פ וראית את אחורי (ברכות ז), ורבי עקיבא ראה כל התפילין שנאמר וכל יקר ראתה עינו "ויקר" אלו תפילין (מגילה טז), והאריז"ל מתנח בה סימנא "וכל יקר ראתה עינו" "כל" שער הנ'.

וראה מה שכתב רבינו החד"א זיע"א (שמחת הרגל) ואפילו כולנו חכמים וכו', פירש הרב מהר"י דוד זלה"ה במ"ש שטעם יצ"מ באותו פרק לפני זמננו, משום שאם היו שוהים עוד רגע היו נכנסים בשער החמשים של הטומאה וח"ו לא היה להם תקומה לצאת משם לעולם והטעם כי משה רבינו גואל ישראל השגתו היתה במ"ט שערי קדושה ולעומתם תקיף חיליה להעלות ישראל ממ"ט שערי טומאה אבל אם ח"ו עיילי בשער החמשים לא היה להם תקומה כי משה רבינו אין ידו משגת לשער חמשים של הקדושה שיהיה לו עזר כנגדו.

וכתבו גורי האר"י זצ"ל דרבי עקיבא השיג שער החמשים א"כ אפוא

החכם בחכמתו אשר עלה והשיג לשער חמשים של הקדושה, כה יאמר מה לי ולכם בסיפור יצ"מ כי הגם שהיו נכנסים בשער החמשים שערי טומאה גברא דכוותי הש"ג ישי"ג בקדושה לשער החמשים והצל יציל ישראל מחמשים שערי טומאה, לז"א 'ואפילו כלנו חכמים כלנו נבונים בשערי בינה כלנו יודעים את התורה כלה בשלימות' כלומר גם שער החמשים, עם כל זה מצוה עלינו לספר ביצ"מ, ומייתי שפיר מעשה רב מגדולי ישראל ומכללם ר' עקיבא שזכה לשער החמשים והיו מספרים ביצ"מ כל אותו הלילה ע"כ דברי הרב החיד"א זלה"ה.

ולהמבואר שהאי תנא קדישא רבי עקיבא אשר השיג לזה השער הנ', א"כ מובן מה שבואו כולי האי תנאים הקודשים לחסות בצילו וללמוד את תורת 'ציאת מצרים', כיון שרק רבי עקיבא היה יכול לגאולם לישראל אי היו שוהים שם עוד רגע, והוא מרא 'דמסכתא דגאולה', להכי ביקשו לשמוע ללמוד וללבן זאת המסכתא מה היתה עומק הגלות ואיך נגאלו מזה.

ומעתה מה ינעם לן הוספות 'המעתיק' שם בזכירה לחיים מר' חיים פלאג'י שהוסיף וכתב במתק לשונו. אמר המעתיק הצעיר אברהם פונטרימולי יצ"ו, כוותיה דמר ניהו רבה זיע"א נראה לעניות דעתי להכריע דרבי עקיבא תיקנה, יען נבחר לציר נאמן להוציא מבית כלא יושבי חושך כדברי רבותינו ז"ל (ילקוט שמעוני שמות רמז קע"ג) שלח נא ביד תשלח - ביד רבי עקיבא, וכיון דעינו ראתה תוקף הצרות, דהן גווענו כולנו אבדנו תחת יד פרעה חס ושלום, וה' משמים השקיף על בני אדם, וריחם כרוב חסדיו שלא כדרך הטבע, עמד והתקין להם לישראל שיהיו קורין ליל התקדש חג נוסח ההגדה הלזו, כי לו נאה. ודוגמא וכו' על היות רבי עקיבא מושרש בכל מדוי מצרים הרעים, הרבה לספר ביציאת מצרים בדרושות הכתובים עכ"ל.

וביותר למאי ששנינו בדברי רבינו השפ"א דלעיל וז"ל וממילא כשנגאלו ניתן לישראל כל השערי בינה עד שער הנ' כי זה לעומת זה וכו', א"כ רבי עקיבא מרא דהאי שמעתא שהשיג זאת השער מה שלא השיג מאן דהו

[לאחר חטא העגל] עמד ונתן להם בזה הלילה מתנה זו.

זאת ועוד, צא וראה מה שכתב הקדוש האלוקי רבי שמשון מאוסטראפאליע הי"ד בספרו ניצוצי שמשון וזל"ק והנה איתא בגליא רזיא שתקס"ד פעמים מוזכר ר' עקיבא בכל הש"ס והלכה כמותו בהדיא שע"ה פעמים שע"ה עומדת לו וכו', וזה סוד נפלא לדעתי, אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו (יבמות ט"ז) דע כי מסו"ף העול"ם וע"ד סופ"ו בגמטריא תקס"ד, ורבי עקיבא אוצר בלום לחד גירסא בגמרא (גיטין סז) אוצ"ר בלו"ם בגמטריא שע"ה שהלכה כמותו שע"ה פעמים, ואם הוא אוצ"ר בלו"ס בסמ"ך הנה אוצ"ר בלו"ס בגמטריא רב"י עקיבא עכלה"ק.

ומי רואה דיבורי קודש אלו ונשמתו לא תתלהט בלהבת אש, מי יודע אם לא זאת היתה גם כוונת חתנא דבי נשיאה 'בן עזאי' שהיה חתנו של 'רבי עקיבא' באמרו במסכת אבות (פרק ד' משנה ג') 'שאין לך אדם שאין לו שעה', 'לך' בגימ' נ' לרמוז בזה למחישים שערי בינה וזהו אין 'לך' אדם שאין לו 'שעה' אדם שלא יכול להשיג זאת השעה, השעה שהוא שעת הכושר לכל יהודי באשר הוא להתדבק במשנת רבי עקיבא 'ואהבת לרעך כמוך' רעך זה הקב"ה (כפי' רש"י משלי כ"ג) וכל השערי בינה פתוחים עד שער הנ', שהלכה כמותו בזה השעה וליקח מזאת ה-שעה לכל ימי השנה'.

ועל כך נאמר בהגדה ד'כל' המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח, הדגיש את ה-כל לרמז על ה-נ' שכל ההיכלות פתוחים וכל חד וחד בהאי שעתה יכול להיות נגיעה באלו הדברים וזוהי מה שסיים התנא הרי זה 'משבח' שעולה ש"נ – 'שער נון'.

וא"כ מעתה מיושב הקושיא הגדולה אמאי שבקו להו לכאורה הני תנאי קדישי עצם מצות והגדת לבנך והלכו להרוות עצמם אצל 'רבי עקיבא', והיינו הענין, כי זה הקיבוץ שהיה כולי האי תנאים הקדושים בצוותא חדא, היה בזה אורות עצומים, וצא וראה מדברי רבינו הקדוש בעל

האזהב ישראל ושאר ספה"ק שפי' 'שהיו מספרים' מלשון ספיר ויהלום האור שם היה בזהק וזוהר ומושכו עלייהו את האור הזה ממש מה שהיה להם בעת יציאת מצרים שהלילה האיר ליום כן היה שם ממש עיין שם, וכן ראה בדברי החיד"א בהגדתו (שמחת הרגל) שכתב דר"ת שמותם דהני חמישה התנאים הקודשים א'י'ע'ט'א עולים כמספר שילוב ב' השמות הוי"ה - אדנ"י (צ"א) שמתוך התכנסות אלו התנאים הקדושים באותו הלילה נתיחד ביחוד עצום ב' השמות הקדושים.

וכן ראה עוד מש"כ המגיד הקדוש בעל העבודת ישראל זיע"א (עהגדש"פ) וז"ל, מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק, ופי' האר"י צירף מעשה - ש"ע מ"ה, להמשיך לזעיר אנפין ש"ע נהורין עי"ש. דהיינו אף על פי שבזמן החורבן מדת הא המורה על מדה הנראה ומושגת כנ"ל שהיא בעניות ודלות, אף על פי כן בחסד הבורא ברא צדיקים בכל דור ודור שעל ידם נעשה היחוד ונתגלה החסד בדיוקן אדם הנקרא מ"ה. וזה שהמשיכו חמשה התנאים הק' אלו החסדים הגדולים בדיוקן אדם גימטריא מ"ה אף שהיו בזמן אחר החורבן, עכלה"ק.

וביתר עוז ראה עוד מה שכתב בתפארת ישראל (מכ"ק האמדו"ר ממודזיץ זצ"ל, עניני פסח) וז"ל, אכן נמצא בכוונת האר"י הובא בילקוט ראובני פ' וישב סוד כוונת רבי עקיבא שיצתה עליו בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד, לפי שרבי עקיבא בא לכפר על השכינה אשר שתפו עמהם אחי יוסף בעת שמכרוהו וכו' וגם כי עקיבא אותיות יעקב יש בו, ויעקב אבינו כאשר שלח את יוסף, שהוא סוד הצדיק, בלא לוויה עשה עון שהפריד היחוד, ולכן כאשר ראה את יוסף קרא ק"ש לייחד את ה', והוצרך להתגלגל ברבי עקיבא, ולכן אמר כל ימי נצטערתי על פסוק זה, וזהו אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד בשביל היחוד עי"ש, זהו הענין מה שהיה מסבה זו בבני ברק, כי שם היה מקום דירתו של רבי עקיבא, כדברי חז"ל (סנהדרין ל"ב) אחר רבי עקיבא לבני ברק, וכן במדרש (ויק"ר פכ"א ח') הלכו ללמוד תורה אצל רבי עקיבא בבני ברק, זהו הענין שהתאספו גדולי הדור אצל רבי עקיבא בבני ברק בליל

פסח להתבונן יחד עמו מה שהיה עליו לכפר על השכינה אשר שתפו עמהם אחי יוסף בעת שמכרוהו ונסתבב עי"ז הגלות של מצרים, ולתקן הייחוד שנתקלקל ע"י הפירוד.

זהו הדיוק שהיו מספרים ביציאת מצרים כל "אותו" הלילה, מלת "אותו" רמז על מכירת יוסף מה שנאמר בו ויתנכלו "אותו" להמיתו, בענין זה היו מספרים ועוסקים כל הלילה, והנה כמוהם כן תלמידיהם ג"כ היו עוסקים בזה איך לתקן הייחוד, ז"ש עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, היינו שיכולים לתקן הייחוד ע"י קר"ש, וכזוה"ק (ח"ג קצ"ח) וז"ל לשואה גרמי' גו אינון דמסרי נפשיהו על קדושת שמי' בייחודא דשמע ישראל, דכל מאן דשוי הכי רעותי' בהאי קרא אתחשב כאלו מסר נפשיה על קדושת שמי' עי"ש, כי הם חפצו שיסתפק רבי עקיבא בקבלת עול מלכות שמים ברעותא שלימתא בהאי קרא דשמע ישראל ויתחשב ליה כאלו מסר נפשיה כנ"ל ולא יצטרך לבוא למסירת נפש ממש, לכך בשעת מעשה בשעה שהוציאו את רבי עקיבא וזמן ק"ש היה והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אזי אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן, היינו כי יוצא ידי חובתו בקבלת עול מלכות שמים ותחשב לי' כאלו מסר נפשו כזוה"ק הנ"ל, אבל הוא חפץ במסירת נפש ממש, והשיב להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו וכו' ויצתה בת קול אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד בשביל הייחוד כדברי כוונת האר"י הנ"ל, עכ"ד.

וכל זה 'האורות' נעשה מכוח מה שבאו ללמוד ולשמוע אצל רבם בעל הממירא והשמעתתא דהאי ענינא הגלות והגאולה וכמו שעליו אמר משה רע"ה 'שלח נא ביד תשלח' ביד רבי עקיבא בעל השגת נ' שערי בינה, וגלל כן, עוד קודם מצוות 'והגדת' הלכו כולם ללמוד אצל רבם 'תורת יציאת מצרים' והשיגו את האור הגדול אשר יצא מזה הקיבוץ כאחד, ואח"כ יכולו לקיים בהידור רב גם את מצות 'למען תספר באזני בנך ובן בנך'.

***

ואומנם שיש עוד שורש וסיבה, לזאת המסיבה, אמאי התכנסו האי תנאי קדישא, בבני ברק אצל 'רבי עקיבא', בזה הלילה 'ליל שמירה'.

כתב בעל הריקאנטי בספרו טעמי מצות (עשה ג') וזה לשונו: טעם קרבן פסח לאכול בחבורה, כדי לכפר על מכירת יוסף שעל ידי כל המשפחה היתה, לכך שה לבית אבות, התעוררות כעין ווידוי, עכ"ל. ואף על פי כן לא נתכפר לגמרי חטא מכירת יוסף, וכדאיתא בגליא רזא הובא בילקוט ראובני פרשה זו (דף כ"ז ע"א, ד"ה כמו) וזה לשונו, והיה ביד ימין של ארון מונח צורת טלה וביד שמאל צורת שעיר עזים, לבקש דמי איל מאברהם ודמי שעיר מהשבטים, וכשבא משה והקריב קרבן פסח, בא גבריאלי והפיל טלה מידו הימנית ונשאר שעיר בידו השמאלית עד היום הזה, ולא יפול מידו עד שיהרג משיח בן יוסף, עיין שם.

וראה עוד בהגדת חיי נפש ביארו דזהו ענין הצפון וז"ל, צפון אשר הוא זכר לקרבן פסח וכו' ואינו נאכל אלא בחבורה כאשר מבואר, שהקרבן פסח בא לתקן החטא של מכירת יוסף אשר טבלו את כתנתו בדם של שעיר, ואמרו חיה רעה וכו' וכאשר החטא הביא פירוד צריך לתקן ולאכול את הקרבן פסח ביחד בחבורה לתקן מה שפגמנו, ונקרא צפון על אשר שמצפינים אותו כאשר הביאנו שהוא לכפר על מכירת יוסף ואנו מתביישים בזה ע"כ מצפינים אותו, ואין מפטירין אחר הפסח אפיקומן בכדי שישאר טעם הפסח בפיו שלא ישכח הטעם של קרבן הפסח שהוא לתקן הפירוד וממילא נזכור המעשים ונזהר שלא נכשל עוד פעם.

והנה בספה"ק מסורת הברית (פרשת יתרו, להגאון רבי דוד טעבלי, מזמנו של ה"ב"ח) אבת ב' חסרים. [פ'קד עון 'אב'ת' על פנים על שלשים ועל רבעים לשנאי (שמות פרק כ). ויקחו להם איש ששה לבית 'אב'ת' ששה לבית (שמות פרק יב)] וסימנך ששה לבית אב"ת פוקד עון אב"ת. וכו', או אפשר לומר ע"ד שכתב טעמי מצות כי מצות קרבן פסח היה בשביל [לכפר] חטא מכירת יוסף.

ואפשר [לפרש] פשט הגמ' פסחים (סט ע"א) עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתך (דנחלקו שם אי פסח דוחה את השבת דלרע"ק אינו נדחה), הענין הוא כי רבי עקיבא היה מעשרה הרוגי מלכות. וזה היה בשביל [חטא] מכירת יוסף. ור' אליעזר גם הוא סבר שקרבן פסח [הוא] בשביל חטא מכירת יוסף שיהא לכפרה [וא"כ] לא יהא להם הרוגי מלכות, כי כבר נתכפרו בקרבן פסח, ורבי אליעזר ראה שרבי עקיבא מיקל בקרבן פסח כ"כ עד שסובר שאפילו שבות של שבת לא ידחה קרבן פסח. וכאשר אין קרבן פסח במקום שבות ממילא חוזר וניער חטא מכירת יוסף ויהיו מוכרחים לעונש לעשרה הרוגי מלכות ורבי עקיבא אחד מהם לכן א"ל בשחיטה השבתני ולהקל בקרבן פסח לדעתן ע"כ בשחיטה תהא מיתתן שתהיה ג"כ בהרוגי מלכות.

וא"כ כך אמר, שה לבית אב"ת הקרבן בא להם בשביל בית אבות שחטאו במכירת יוסף, ומקשה מה זה אבות חטאו ואנחנו מחוייבים קרבן, ואמר כמתרץ פוקד עון אב"ת על בנים. וא"כ הם צריכין להקריב קרבן שיהא להם כפרה כדי שלא יפקוד את בניו עון אבותיהם.

וכן ראה עוד בסה"ק סמיכת חכמים להמקובל האלוקי רבי נפתלי כ"ץ זיע"א (עמ' נא) שעל פי יסוד זה 'דקרבן פסח' הוא תיקון 'למכירת יוסף' ביאר דמפני כך מסכת שקלים נשנה אחר מסכת פסחים וז"ל, ותני שקלים אחר פסחים דאיתא במדרש רבה (מגלת אסתר פסיקתא רבתי פיסקא ט"ז) אכילת פסחים עמדה לישראל בימי המן דכתיב (אסתר ו' א') בלילה ההוא נדדה שנת המלך וכתיב (שמות י"ב ח') ואכלו את הבשר בלילה הזה עכ"ל המדרש. הנה יש לתת טעם איך אכילת פסחים עמדה לישראל בימי המן איזה שייכות ומה ענין זה לזה, ונ"ל שאין כוונת המדרש לומר שזכות אכילת פסחים עמדה לישראל להבא שניצולו בימי המן, דזה אינו, רק הפירוש הוא על פי מה דאיתא במדרש רבה אסתר (סוף פרשה ז') אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה חייכם שתמכרו ג"כ מתוך מאכל ומשתה בימי המן, והנה היה על ישראל מלוה ישנה, שיהיו נמכרים מתוך מאכל ומשתה כמו שעשו הם במכירת אחיהם, כדכתיב וישחטו שעיר עזים (בראשית ל"ז ל"א) וישבו לאכול (שם כ"ה) ומכח זה החטא

בא המן על ישראל, והובא במפרשים שהאכילת פסחים היא כפרה על מכירת השבטים מתוך האכילה שבאכילת מצוה זו תיקנו העבירה ההיא ולכן היה שם שעיר עזים דבכל מקום שנאמר שעיר עזים הוא רומז על קרבן פסח כדאשכחן גבי שני גדיי עזים של רבקה בראשית כ"ז ט' דדרשינן פרקי דרבי אליעזר פרק ל"ב אחד לפסח ואחד לחגיגה וזה הוא כוונתו שאכילת פסחים עמדה לישראל בימי המן כי לולי אכילת פסחים היה המן גובר עליהם לקנותם מתוך מאכל ומשתה מחמת חטאם שמכרו ג"כ את אחיהם מתוך מאכל ומשתה, אמנם אחר שתיקנו אכילת העבירה ההיא באכילת מצוה אכילת פסחים ולא נשאר עליהם שום חטא ואשמה כי תיקנו הכל זה הוא שעמדה להם בימי המן שלא היה יכול להם והמן טעה בזה שלא ידע קדימת התיקון, עכ"ל.

וכיון שלמדנו מכל הלין שתכלית קרבן הפסח הנאכל 'בחבורה' הוא תיקון עבור חטא מכירת יוסף, א"כ להכי שפיר מובן דעל כן נתכנסו הני תנאי קדישי בבני ברק [ושבקי ענין דוהגת לבנד] אצל בעל התיקון רבי עקיבא ודייקא אצלו אכלו 'הפסח בחבורה' להעצים את התיקון.

ולהאמור אולי נזכה עתה לעמוד על עומק דברי הרשב"ם עה"פ ליל שימורים (שמות יב, מב) וז"ל, ליל שימורים הוא לה', מימות אביהם היה הק' מצפה לזה הלילה להוציא את בני ישראל ממצרים כמו שהבטיחם. ולישראל הוא ליל שימורים לדורותם, לכל דורותם, שמצפים לזה הלילה לחוג בו חג הפסח [ככל חקותיו] ומשפטיו. שמורים - לשון המתנה, כמו 'ואביו שמר את הדבר'.

הנה ידוע מפי ספרים וסופרים שכל ראייה שמביאים הראשונים מן המקרא לענין המדובר, הרי שחוץ מן עצם הראייה ודיקדוק הלשון ממה שמצאו במקרא, יש לעצם הפסוק שהביאו שייכות ועומק פנימי לכל הענין המדובר.

והנה לא בכדי הביא הביא הרשב"ם זה המקרא ד-'ואביו שמר את הדבר' לביאורו מהו משמעתו של 'שימורים', דכבר למדנו שכל ענין אכילת

'קרבן הפסח' בזה ה'ליל שימורים' הוא מפני לתקן חטא מכירת יוסף, וכל זה רומז הכתוב, שהקב"ה הקדים רפואה למכה, שכבר מעיקרא סיבב שמזאת קנאת השבטים ליוסף וכל ענין החלומות מה שעוד הוסיף לשנוא אותו, יבאו לחטא 'מכירת יוסף' ולכן מלכתחילה כבר שמר זה הליל שימורים לתקן זאת המכירה, וזה פי' הכתוב, ואביו 'הקב"ה' שמר היה שומר מעיקרא לילה זה ל'דבר' לתיקון חטא מכירת יוסף, לכן כל ה-ליל שימורים הוא מכוון ל'שמר' את הדבר.